

Вайна і дэпутаты

Кожын раз, калі ў Гасударственнай Думе падымалі свой голас „левыя“ дэпутаты, супроць іх выходзілі бязь ліку паны Замыслоўскія, Бобрынскія, Маркавы ды іншыя і зь вялікім гневам грымелі, даводзячы, быццам „левыя“ затым жадаюць розных перамен у жыцці дзяржавы, каб „загубіць“ Расею. Кожын раз, як толькі між грамадзянствам падымаўся які-колечы рух, гэтыя самыя паны пачыналі крычаць, што гэта — „зрада“, што „левыя“ — „прадалі Расею“ за японскія, жыдоўскія ці нямецкія грошы. І здавалася, што няма ва ўсёй старане людзей, каторыя больш за „правых“ любілі б сваю бацькаўшчыну.

Праўда, ня ўсе ім верылі¹. Але яны на гэта не ўважалі: горда насілі імя „найлепшых сыноў Расеі“.

Прышла вайна. Для тых, хто заўсёды хваліўся сваім „патрыятызмам“, настаў найлепшы час, каб выказаць сваю любоў да Расеі. І першыя павінны былі выказаць тыя, што стаць па-над усім грамадзянствам: думскія дэпутаты „правых партый“.

Ня тое ж выйшла. Даволі глянуць на сьпіс дэпутатаў, каторыя тым ці іншым спосабам папалі на вайну, каб пераканацца, што „правыя“ недзе счэзьлі бязь сьледу. Чуем з гэтым, што „левых“ на вайне багата: нядаўна згінуў у бітве пад Жырардовам (у Польшчы) быўшы дэпутат III Думы А. М. Калюбакін — з партыі „народнай свабоды“. Гэтымі днямі памёр, хварэўшы на тыфус, вядомы грузінскі грамадзкі працаўнік князь Гелавані, каторы загадываў санітарным атрадам Гасударственнай Думы на Каўказе ды вельмі многа працаваў, дапамагаючы хворым, цікунцом, раненым салдатам. Згінуў у баю яшчэ адзін быўшы дэпутат — „левы“ Папоў, а дэпутат Веліхаў дык і цяпер недзе на пазыцыях. А колькі іх працуе ў санітарных атрадах, атрадах дзеля харчовай помачы народу, пацярпеўшаму ад вайны? Тут і Някрасаў², і Нікалаеў, і Джафараў, і Львоў³, ды іншыя, а ўсе — „левыя“, усіх іх яшчэ так нядаўна вінавацілі, быццам яны „прадюць“ сваю старонку... А дзе ж тыя, хто іх у гэтым вінаваціў?

Адзін толькі Пурышкевіч паехаў з санітарным поездам. Рэшта сядзяць на спакойных месцах і далей ваююць з „унутраным ворагам“⁴.

Кліч да згоды

Як з асобных людзей, з шэрых хлебарабаў, з сагнутых ад цяжкай працы рабочых складаюцца грозныя палкі войска, каторае пралівае кроў сваю і чужую ў страшэнным змаганьні, гэтаксама з асобных народаў складаецца ўся Расейская дзяржава. Ды толькі цяпер, калі вайна ўскалыхнула ўсю старану, народы, што жывуць у межах Расеі, убачылі адзін аднаго, зразумелі, што сіла дзяржавы крыецца ў іх жа сіле, і, уцяміўшы гэта, пачалі пільна прыглядацца да суседзяў, пачалі шукаць дарогі да *свядомай* еднасьці, да супольнай працы дзеля супольнай карысьці.

Скрануліся ўсе нацыі нашага краю і сумежных зь ім [краёў], а ў тым ліку — палякі.

Над Польшчай засьвяцілася зорка новай будучыны. Польскі народ ужо прыступаецца да будоўлі фундамэнтаў новага жыцця сваёй старонкі, але не забывае пры гэтым аб сваіх земляках, што жывуць у Беларусі, Украіне, Літве. Між паступовымі палякамі чутны галасы аб тым, каб уладзіць згуду з суседзкімі краямі, каб тамтэйшым палякам забясьпечыць права на свабоднае нацыянальнае разьвіцьцё, на культурную працу дзеля сваёй нацыі. Пачала гэту гутарку варшаўская газэта „Prawda“¹.

„Prawda“ піша, што палякі ня хочуць панаваць у нашай старонцы.

„Нашы“ палякі робяць усё, каб толькі займаць тутака першае месца, каб, як у часах Польшчы², захаваць свае „расовкі“ *гаспадароў* краю.

„Prawda“ піша, што палякі ня хочуць быць небясьпечнымі для нас.